

СЕКЦІЯ 1

ВІРТУАЛЬНИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ СУЧАСНОГО ЗВО

Світлана БАБУШКО

*зав. кафедри туризму, д.-р. пед наук, професор,
Національний університет
фізичного виховання і спорту України,
м. Київ*

ВИКЛИКИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Дистанційне навчання в усьому світі вже стало повсякденним явищем. Цьому сприяло переведення закладів середньої і вищої освіти в такий формат навчання у 2020 р., році тотальної коронавірусної інфекції COVID-19 і загрозової епідеміологічної ситуації. Крім того, роль і значення дистанційного навчання значно актуалізувалися, зважаючи на воєнний стан у нашій державі через розв'язану Російською Федерацією війну на території України. Дистанційне навчання стало доступною можливістю учням і студентам здобути якісну освіту.

Проте, попри дворічний досвід дистанційного навчання в умовах пандемії та локдаунів, у науковій педагогічній літературі й донині відсутня чітка дефініція терміну, що його позначає. Як правило, під дистанційним навчанням розуміють спеціально організований, цілеспрямований процес дистанційної взаємодії вчителя та учнів, спрямований на засвоєння знань, розвиток умінь і навичок.

Разом з тим, доволі часто в науковій літературі зустрічається і трактування дистанційного навчання, як віддаленого від закладу освіти навчання учасника освітнього процесу [1].

Порівняння трактувань дає підстави для ствердження, що у першому визначенні акцент ставиться на освітньому процесі як інтеракції учня/студента та учителя/викладача. В другому випадку акцентується саме відстань, дистанція, що відділяють учня/студента від закладу освіти, де він/вона

навчаються. Відтак, є потреба наукового обґрунтування концептуальних засад дистанційного навчання. Крім теоретичних засад, актуальним є й узагальнення набутого досвіду з дистанційного навчання та виокремлення позитивних ідей подолання викликів і проблем навчання у дистанційному форматі. **Метою нашої доповіді** є висвітлення тих викликів, з якими зіткнулися обидві групи учасників дистанційного навчання у вищій школі: викладачі та студенти.

Виклики аналізувалися на прикладі досвіду здійснення освітнього процесу у Національному університеті фізичного виховання і спорту України (далі – НУФВСУ).

Під дистанційним навчанням у НУФВСУ розуміється «індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників освітнього процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій» [2]. У цьому визначенні акцентується взаємодія учасників освітнього процесу, тобто не лише викладачів і студентів, але й інтеракція між самими студентами.

Для забезпечення такої взаємодії в університеті використовуються сучасні інформаційно-комунікаційні технології, зокрема платформа MOODLE, а також інші доступні технології дистанційного навчання Zoom, Google Meet та ін. Дистанційний освітній процес до початку війни здійснювався у 2-х режимах:

- змішаному (лекції онлайн, практичні/семінарські та лабораторні заняття оффлайн, тобто аудиторно);
- онлайн (всі види навчальних занять проводилися онлайн).

Нині дистанційний процес здійснюється виключно онлайн. Причому, включає в себе синхронний та асинхронний режими. Синхронний режим дозволяє студентам отримувати аудіовізуальну інформацію та ставити запитання викладачу через засоби телекомунікаційного зв'язку в реальному вимірі часу. В асинхронному режимі студенти отримують аудіовізуальний запис навчального матеріалу, з яким можуть ознайомитися у зручний для себе час.

Попри очевидні переваги, і студенти і науково-педагогічні працівники зіткнулися з низкою викликів під час здійснення освітнього процесу в дистанційному форматі. Опитування студентів і науково-педагогічного персоналу дозволило виявити 3 основні їх групи:

- типові виклики для студентів;
- ті, з якими зіткнулися викладачі;
- спільні виклики для усіх учасників освітнього процесу.

До прикладу, для студентів найсерйознішим викликом (53%) виявилась відсутність живого контакту зі своїми одногрупниками й однокурсниками. Для тих, хто проживав у гуртожитку, ця проблема не була пріоритетною. Натомість, для них вагомішим викликом стала неможливість усамітнитися для «відвідування» навчальних занять. Велика кількість присутніх у кімнаті та їх гамір перешкоджали якісному розумінню навчального матеріалу. 37% опитуваних студентів вказали на збільшення навантаження під час дистанційного навчання. Деякі самокритичні респонденти відмітили відсутність у них самоорганізованості та самодисципліни, що перешкоджали їм якісно навчатися.

Для науково-педагогічного персоналу справжнім викликом в дистанційному навчанні стало суттєве збільшення обсягів часу для забезпечення якісного освітнього процесу. Зокрема, час на підготовку до навчальних занять, перевірку домашніх завдань і на одночасне ведення електронного й паперового обліку відвідування й успішності студентів збільшився удвічі. Окремі викладачі зазначали, що вони змушені були працювали в режимі 24/7.

Для деяких викладачів серйозною перешкодою став їхній не дуже високий рівень технічної грамотності (32%) та відсутність належних ІТ навичок (47%). Подекуди новий формат навчання викликав побоювання і навіть страх зробити щось не так. Особливо це стосувалося викладачів у віці 60+. Проблемою, що тісно пов'язана з попереднім викликом, стала відсутність оперативного реагування керівництва університету на потребу дня, а саме викладачі

потребували організації курсів підвищення кваліфікації з використання освітньої платформи, розробки веб-ресурсів для наповнення навчальної дисципліни необхідним навчально-методичним забезпеченням. З часом, коли було проведено інструктаж і навчання науково-педагогічних працівників, а для закріплення навичок користування MOODLE записано відповідні відео-фрагменти для використання в асинхронному режимі, цей виклик було успішно подолано.

Група викликів, що виявилася спільною для обох груп учасників освітнього процесу у ЗВО, включає: відсутність інтернет з'єднання, погана якість і низька швидкість наявного інтернету, застаріле комп'ютерне обладнання та неможливість кардинально його змінити на сучасніше. Спільною проблемою стала також неможливість чи складність обладнати окреме робоче місце для навчальних занять через умови проживання. Однак, причини цих труднощів відрізняються. Для викладачів – через власних дітей шкільного віку, яких також перевели на дистанційне навчання, чи дітей дошкільного віку, які не мали змоги відвідувати дитячі садочки. Студентам було складно обладнати місце для навчання у гуртожитку, особливо у кімнатах, де проживало 4-5 осіб і всі одночасно мали заняття в дистанційному режимі. Крім зазначених, серйозною проблемою для обох груп учасників стало збільшення часу перед монітором комп'ютера і малорухливість, що викликало деяке погіршення здоров'я.

Таким чином, для того, щоб дистанційне навчання у закладах вищої освіти стало якіснішим, необхідно враховувати його виклики. Тому доцільним є сприйняття цих викликів як шляхів оптимізації дистанційного навчання.

Список використаних джерел:

1. Milthorpe N., Clarke R., Fletcher L., Moore R., Stark H. Blended English: Technology-enhanced teaching and learning in English literary studies. *Arts and Humanities in Higher Education*, 2018. 17(3), С. 345–365.

2. Положення про дистанційне навчання в Національному університеті фізичного виховання і спорту України. 2020 р. URL: <https://cutt.ly/mFb1wBc>